

Bø kommune

post@boe.kommune.no

Norsk Ornitologisk Forening (NOF),
Vesterålen lokallag
v/ Anita Stormoen, Bøveien 628,
8470 Bø i Vesterålen

Norsk Ornitologisk Forening (NOF),
avd. Nordland
Nordland@birdlife.no

Kommuneplanens Arealdel 2017-2028: Spesielt viktig områder for fugler og naturmangfold i Bø kommune

Bø kommunes arealplan er på høring, og Norsk Ornitologisk Forening (NOF) Lofoten lokallag og fylkesavdelingen i Nordland vil benytte anledningen til å bidra med vår kunnskap i dette høringssvaret. Vi imøteser et tettere samarbeid med kommunen i fremtiden, og ønsker å bli kontaktet for å bidra med lokal kompetanse om fugler når planer legges. Bø kommune er en av få kommuner med to globalt viktige fugleområder i kommunen (av 80 totalt i fastlands-Norge), som gjør en hensiktsmessig og skånsom arealpolitikk særlig viktig.

IBA (Important bird and Biodiversity Area) i Bø

BirdLife International har siden 1981 identifisert og kartlagt et nettverk av viktige områder for naturmangfold og fugler, og [Norsk Ornitologisk Forening \(NOF\)](#) har ansvaret for oppfølgingen i Norge. Områdene går under navnet «[Important Bird and biodiversity Areas](#)» (IBAer). Dette nettverket av områder betraktes som et absolutt og uunnværlig minimum for den langsiktige overlevelsen av verdens fuglearter i deres utbredelsesområde, selv om det skjer et tap av habitater på generell basis andre steder. I tillegg til de kritisk viktige funksjonene områdene har for fugler, er betydningen for øvrig naturmangfold uvurderlig. Den biologiske produksjonen er høy, og det er dette som danner grunnlaget for det rike fuglelivet. Områdene er utpekt på grunnlag av faglig anerkjente kriterier.

NOF har arbeidet med å ta vare på IBAene høyt oppe på vår agenda. Heldigvis har myndighetene også innsett betydningen av disse områdene, og mange IB er vernet eller delvis vernet. Våren 2016 vedtok Stortinget av sikring av IBA-områder skal prioriteres i arbeidet med nye verneområder. Bevisstgjøring, kartlegging og overvåking av områders verdi for fuglelivet er viktig for bevaring og muligheten for framtidig forvaltning av disse områdene. Der områdene ikke er underlagt vern utover plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven, er nødvendigheten av kommunal oppmerksomhet og ivaretagelse spesielt stor.

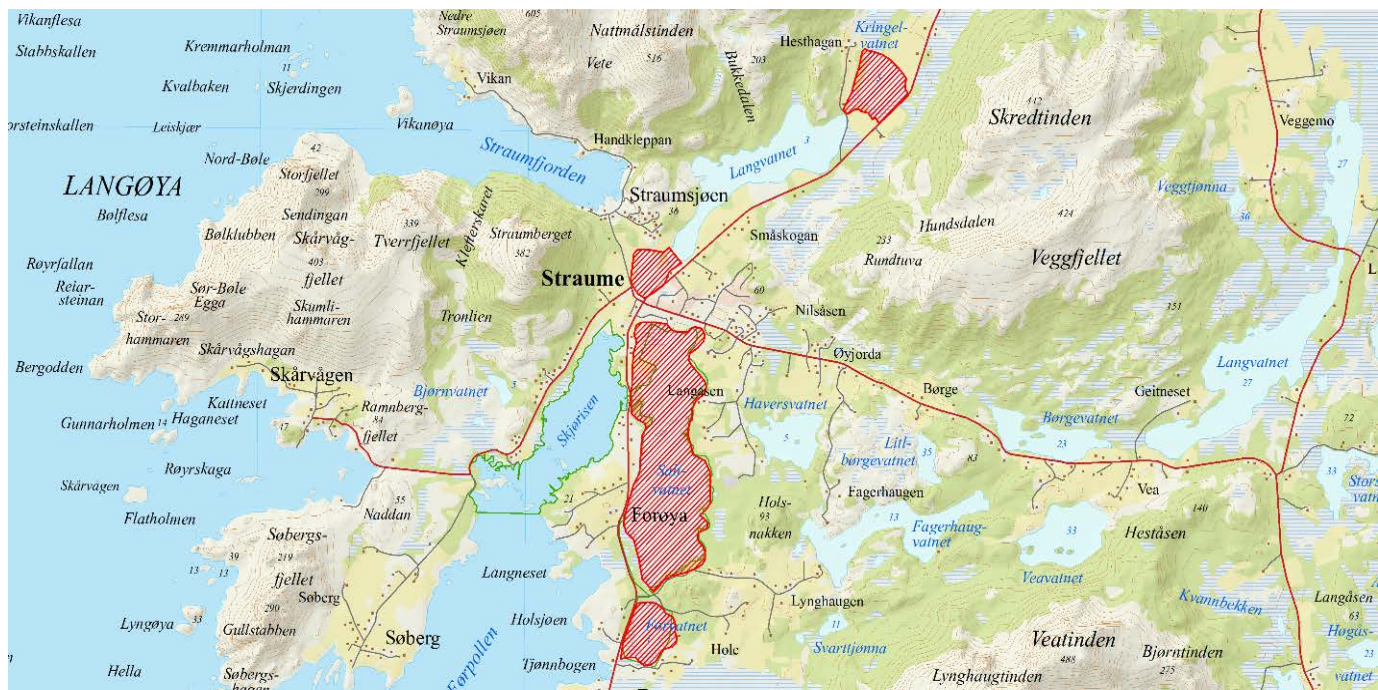
Med dette som bakgrunn vil vi informere Bø kommune at dere har to IBAer i kommunen, og om betydningen av de internasjonalt viktige naturområdene. Vi ber kommunen se til at naturverdiene i IBAene ikke forringes. Det bør tas spesielle hensyn her, og vies spesiell

oppmerksomhet i arbeidet med kommunens arealplan. Vi kommer med konkrete innspill rundt forvaltning under. Vi understreker at IBAene ikke må forveksles med en uttømmende liste over viktige fugleområder i kommunen. Alle naturinngrep må behandles etter naturmangfoldloven, der kunnskapsgrunnlaget (§8) og føre-var-prinsippet (§9) står sentralt. I dette brevet kommenterer vi også områder som ikke er IBA, men som er omtalt i konsekvensutredningen vedlagt høringen på kommuneplanens arealdel.

IBAer i Bø

- Straume våtmarkssystem IBA

Straume-området i Bø kommune ble utpekt som IBA av Birdlife International i 2017. Her hekker henholdsvis ca. 20 par horndykkere, tilsvarende omlag 3 % av hele den norske hekkebestanden av arten. Horndykkeren er sårbar (VU) både på den norske og den globale rødlista, og ivaretagelse av artens hekkelokalteter bør være høyt prioritert av norske myndigheter, selvsagt inkludert kommunene. Svarthalespove (sterkt truet, EN) har også tradisjonelt hatt blant sine sterkeste forekomster i Norge innenfor IBAet. Som dere kjenner til er Saltvatnet er en del av Straume naturreservat, som også omfatter Skjørisen. Langvatnet og Kringlevatn er ikke naturreservat.

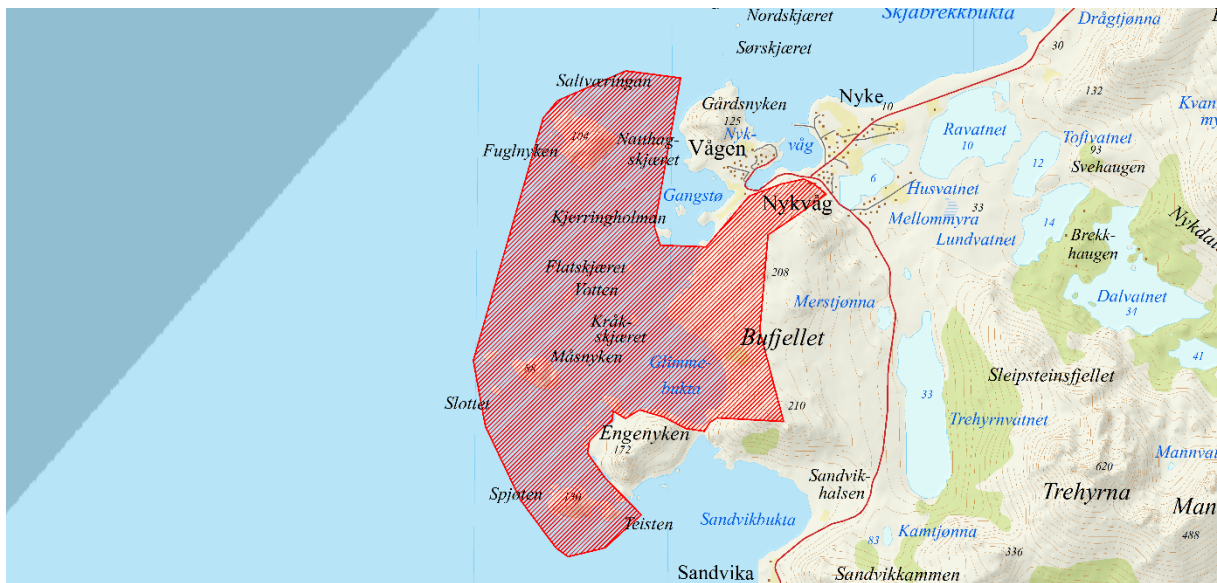

Kart over Straume våtmarkssystem IBA

Straume våtmarkssystem IBA: <http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/45628>

- Nykvåg IBA

Den bratte, gresskledd øya Fugløyken, i nærheten av Nykvåg havn, samt de to øyene Måsnyken og Frugga, utgjør dette IBAet. På alle de tre øyene finnes store sjøfuglkolonier. Grensene for IBAet er identiske med grensene for Nykvåg/Nykan naturreservat og Frugga naturreservat. Nykvåg var tidligere en av landets største hekkekolonier for lunde, men kraftig nedgang (79 %) i hekkebestanden har blitt dokumentert i perioden 1990-2013. Krykkjebestanden talte tidligere 4000 par, men nye tellinger viser at arten nå er bortimot forsvunnet fra lokaliteten.

Kart over Nykvåg IBA

Nykvåg IBA: <http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/nykv%C3%A5g-iba-norway>

Konkrete innspill til kommunens arealplan for å ivareta Straume våtmarkssystem IBA:

Straume, sentrumsformål

Ved Straume sentrum følger IBAet grensene for Straume naturreservat. Inngrepene ved tursti, bebyggelse og annet nært grensene for reservatet i nord, er allerede betydelig. Det samlede presset er allerede stort. Grensene for utbyggingen er trukket noe tilbake i forhold til de opprinnelige planene; de berører ikke lenger naturreservatet direkte. Således er den planlagte arealutnytingen en videreføring av allerede eksisterende bygningsmasse og infrastruktur. Vi ber kommunen være påpasselig med at ingen utbygging overskrider de nåværende planene, og at det legges inn gode buffersoner mot reservatgrensene, både ved nye fysiske inngrep og med tanke på forstyrrende elementer som kan påvirke naturverdiene inne i reservatet.

Fra et fuglemessig synspunkt er vi dog mest bekymret for planene rundt sørenden av Langvatnet, som nærmest fungerer som et eget lite økosystem. Her registreres årlig den meget sjeldne svarthalespoven foruten en rekke andre arter. Dette området må ikke utsettes for nye inngrep eller tiltak som øker graden av forstyrrelser. Spesielt i denne sammenheng vil vi fremheve planene om å bygge en bro over vatnet nær Bunker Oil-stasjonen. Uansett om denne bygges på vinteren når fugleaktiviteten er begrenset (dog ser man en god del fugl her selv da så lenge vatnet ikke er islagt), vil det medføre så mye aktivitet at området kan bli ødelagt. Et bedre, og trolig også billigere, alternativ er å legge den ved siden av den eksisterende og ganske nye broen som ble anlagt da bilveien til Straumsjøen ble opprustet. Stien må legges mest mulig langs den eksisterende fylkesveien. Vi ber innstendig om denne løsningen velges, da en sti over vatnet vil ha en meget negativ effekt på IBAet, og artene i våtmarkssystemet. Se under overskriften «Mer om forstyrrelser» for mer informasjon.

Kyststi/turveg Vinje til Eidet

Etter vår mening er dette det potensielt alvorligste inngrepet fra et «fugleperspektiv». I store deler av sørbygda er stien planlagt nær strandsonen. Den som kjenner kreftene av storhavet vil forstå at den knapt vil overleve veldig lenge før der må store reparasjoner til, dessuten er dette meget uheldig for fuglelivet. I strandsonen er konsentrasjonen av hekkende fugler ekstra høy,

og sårbarheten stor ved tilrettelegging for ferdsel. I området på vestsiden av Langvatnet og Kringelvatnet er terrenget så kupert at det vil bli svært kostbart, og vil være på kollisjonskurs med sentrale naturverdier i IBAet.

En slik sti, som selvsagt vil kunne bli et kjært turistmål, til dels en skikkelig strandpromenade, bør først og fremst være tilpasset bruk av lokalbefolkningen. De fastboende vil primært bruke den som en transportåre for å komme seg fra A til Å, og da bør den være så rett og kort som mulig. NOF er altså i prinsippet positiv til en gang- og sykkelvei fra Vinje til Eidet, men da bør den i hovedsak følge hovedveien, Fylkesvei 820. Dette vil bli mye rimeligere (og derved sannsynliggjøre at den blir realisert), det vil være mer miljøvennlig i og med at det betyr færre inngrep, og den vil i større grad bli brukt av lokalbefolkningen. Fra denne hovedtraseen kan en heller anlegge stikkveier til de turistmessig mer interessante stedene, så som Fjærvollstranda. Vi ønsker heller ikke for mye ferdsel i de mer sårbare fugleområdene, så som vestsiden av Kringelvatnet, der vi antagelig har en av landets største konsentrasjoner av hornedykker, Bøs eldste kontinuerlige hekking av svane, en stor hettemåkekoloni (sårbar, VU) samt andre våtmarksarter. På Føre finnes det en sandsvalekoloni (nær truet, NT).

- Vi ber om at NOF, Vesterålen lokallag inviteres til samarbeid om fremtidige valg av traseer, og at dette skjer på tidlige stadier. Ofte kan negative følger for fuglelivet unngås ved enkelte forandringer som stedvis kanaliseringer ferdsel vekk fra sårbare områder.

Andre innspill til høringen av kommunens høring arealplan

Førpollen, fritidsboliger

Førpollen er en del av Straume naturreservat, og det bør ikke forekomme noen slags inngrep i eller nær dette reservatet. Foruten fuglelivet er dette også et viktig område for kobbe om vinteren. Bygging av fritidsboliger i de påtenkte områdene må tas ut av planene. I tillegg til de direkte konsekvensene av en slik utbygging, vil det kunne skape presedens for videre inngrep. Her ber vi kommunen spesielt vurdere § 10 i naturmangfoldloven, som omhandler samlet belastning – både tidligere og fremtidig belastning. Se Klima- og Miljødepartementet (KLD)s veileder for Naturmangfoldloven Kapittel II.

Gaukværøy, akvakultur

Oppdrett her kan få store konsekvenser for naturmiljøet, spesielt fiskeriene. Fiskeforekomstene her er også fuglenes matfat, og konsekvensene gjennom direkte arealbeslag og forstyrrelser knyttet til drift av anlegget kan utgjøre en betydelig belastning. Vi viser til NINAs rapport 1199, *Effekter av forstyrrelser på fugl og pattedyr fra akvakulturanlegg i sjø – en litteraturstudie*. Rapporten sannsynliggjør at akvakultur påvirker fugler og pattedyr, men konkluderer samtidig med at vi vet for lite om dette. Norske sjøfugler har hatt en tilbakegang på over 30 % de siste tiårene, og den kritiske tilbakegangen omfatter mange ulike arter som hekker i Bø kommune. Vi ber om at konsekvenser for sjøfuglforekomster vurderes nøye når områder settes av til akvakultur.

Mårsund, akvakultur

Området ligger utfor utløpet av Bøelva, og en del sjøfugler bruker området til næringsøk, blant annet skarv. Fra vårt synspunkt ligger det planlagte området for nært Hongværet/Galtholmen naturreservat med sitt rike, sårbare fugleliv og bør således avvises.

Mer om forstyrrelser

Norsk Institutt for naturforskning (NINA) rapport 851 *Kunnskapsoversikt over effekter av forstyrrelser på fugler: Innspill til forvaltningsplaner for Lista- og Jærstrendene* kom i 2012, og er dermed en relativt ny sammenstilling om kunnskap på forstyrrelser. Det vil være for omfattende å gjengi mye av oppsummeringene her, men rapporten ligger tilgjengelig på nettet. Vi bemerker at svarthalespove og storspove (sårbar, VU), to aktuelle arter ved Langvatnet, nevnes som spesielt sårbare for forstyrrelser. Fra rapporten (s. 22): *Tettheten av fugler rundt stier som brukes til rekreasjon i skog, åpne områder og våtmarker, var generelt lavere i nærheten av stiene, men enkelte arter synes like gjerne å kunne oppholde seg og sågar hekke nær dem. Arter som unngikk stier, var gravand, polarsnipe, myrsnipe, svarthalespove og storspove, og effekten kunne måles ut til 200 m for storspove, som synes å være ekstra var for denne type forstyrrelser. Ringgås kunne derimot oppholde seg i store antall inntil stiene.*

NINA har også laget en rekke andre rapporter om friluftsliv og forstyrrelser, blant annet rapport 1182 *Effekten av ferdsel og friluftsliv på natur*. Rapporten fra 2015 er en sammenstilling av resultater fra nasjonal og internasjonal forskning på effekter av ferdsel og friluftsliv i sårbare områder. Oversikten belyser hvordan ulike former for friluftsutøvelse påvirker forskjellige naturtyper/arter/artsgrupper i forhold til dimensjonene tid og rom. Oppsummert om fugler og vilt skrives det: *Forstyrrelser av vilt og fugl har ulike effekter både på individnivå og populasjonsnivå. De direkte effektene er knyttet til forstyrrelser fra personer som nærmer seg et dyr, og som igjen utløser en frykt-/fluktreaksjon hos viltet. Denne responsen er vanligvis kortvarig og medfører økt energibruk, men for noen arter (eks andefugler, vadere, skogshøns) er denne flukten også forbundet med en økt predasjonsfare (fra rovfugl eller reirplyndrere). Studier av direkte lokale skadevirkninger underestimerer ofte kumulative effekter som følge av at dyr som er sensitive for forstyrrelse unngår store områder rundt eksisterende infrastruktur eller mye brukte ferdselsårer fordi viltet assosierer inngrepene med periodevis trafikk i området. Forandringer i dyrenes arealbruk vil ha langt mer alvorlige konsekvenser enn den direkte effekten av de enkelte forstyrrelsene som sådan. Effekten av forstyrrelse varierer med viltart, sesong, habitattypen, størrelsen på (uforstyrret) tilgjengelig areal, samt en rekke andre faktorer. Fragmentering av habitater vil kunne medføre en sammenpressing eller utvandring av en del arter, hvilket gjør dem mer sårbare. Spesielt sårbare er spesialistartene og standfuglene, eller arter med lav spredningsevne, lav produksjon/fruktbarhet eller meget spesialiserte arter. Slike forandringer i naturlige fødekjeder, buffermekanismer og habitatbruk vil kunne forsterke virkningene av permanente inngrep eller forstyrrelser. Menneskelig tilstedeværelse kan oppleves som en forstyrrelse for mange fugler. De reagerer ofte kraftigere og på lenger hold for en fotgjenger enn for et kjøretøy.*

For Norsk Ornitologisk Forening,

Anita Stormoen, leder NOF Vesterålen lokallag [

Atle Ivar Olsen, leder NOF avd. Nordland

KOPI: Fylkesmannen i Nordland